

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

(DO ROCZNEGO PLANU PRACY Z HISTORII
DLA KLASY III GIMNAZJUM)

Piotr Kołakowski
Adam Kowal

Temat lekcji	Wymagania na ocenę:		
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą
		Uczeń spełnia wymagania edukacyjne na ocenę dopuszczającą, a ponadto:	Uczeń spełnia wymagania edukacyjne na oceny dopuszczającą i dostateczną, a ponadto:
Epoka napoleońska			
1. Napoleońska Europa	<ul style="list-style-type: none"> wymienia daty: 1804 r., 1806 r., 1807 r., 1812 r., 1813 r., i przyporządkowuje im odpowiednie wydarzenia; zna i posługuje się pojęciami: konsulat, cesarstwo, koalicje antynapoleońskie. 	<ul style="list-style-type: none"> zna postanowienia Kodeksu Napoleona z 1804 r.; wymienia daty: 1798 r., 1799 r., i przyporządkowuje im odpowiednie wydarzenia; przedstawia sylwetkę Napoleona i opisuje jego dojście do władzy, sukcesy polityczne i militarne oraz ostateczną klęskę. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi omówić bitwy pod Lipskiem i Waterloo.
2. Między Francją i Rosją – Polacy po utracie niepodległości	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia okoliczności i datę powstania oraz losy Legionów Polskich; przedstawia sylwetki: Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Wybickiego, Jana Henryka Dąbrowskiego, Tadeusza Czackiego; wymienia autora i wyjaśnia okoliczności powstania <i>Mazurka Dąbrowskiego</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi scharakteryzować sytuację na ziemiach Rzeczypospolitej po rozbiorach; wyjaśnia rolę Puław Czartoryskich i Liceum Krzemienieckiego dla rozwoju kultury polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi omówić udział Polaków w wojnach napoleońskich.

<p>3. Napoleon, a ziemie polskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna wydarzenia związane z datami: 1806 r., 1807 r., 1809 r., 1812 r., 1813 r.; • przedstawia sylwetkę ks. Józefa Poniatowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i opisuje okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego; • omawia ustrój i opisuje terytorium Księstwa Warszawskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić udział Polaków w wojnach napoleońskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • •
--------------------------------------	---	---	--	--

Świat w pierwszej połowie XIX wieku

<p>4. Rozwój cywilizacji w pierwszej połowie XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: parowóz, alfabet Morse'a, maszyna parowa; • wymienia nowe wynalazki techniczne w XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: rewolucja i cywilizacja przemysłowa. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa chronologię wydarzeń; • potrafi posługiwać się mapą; • wymienia cechy charakterystyczne cywilizacji przemysłowej; • umieszcza na osi czasu rewolucję przemysłową i wskazuje na mapie państwa z nią związane; • podaje i omawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju przemysłu dla naturalnego środowiska; • wymienia twórców wynalazków w dziedzinie fizyki, chemii. 	<ul style="list-style-type: none"> • • • • • •
--	--	--	---	--

<p>5. Przemiany społeczne w pierwszej połowie XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: urbanizacja, kapitalista, robotnik; • podaje przynajmniej po jednym przykładzie pozytywnych i negatywnych skutków rozwoju przemysłu dla naturalnego środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: migracja, bezrobocie, strajk; • podaje przynajmniej po dwa przykłady pozytywnych i negatywnych skutków rozwoju przemysłu dla naturalnego środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany w poziomie życia różnych grup społecznych w XIX w. na podstawie źródeł pisanych, ikonograficznych i statystycznych; • wymienia postulaty konkretnych grup społecznych, np. robotników.
<p>Sztuka romantyczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcie: romantyzm; • wymienia cechy sztuki romantycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy i sztuki romantycznej i je opisuje; • podaje przykłady malarzy epoki romantyzmu; • wymienia przykłady przynajmniej trzech budowli neogotyckich. 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza na osi czasu epokę romantyzmu; • opisuje wybrany obraz malarza epoki romantyzmu, wymieniając jego charakterystyczne cechy dla tej epoki; • opisuje przykłady budowli neogotyckich w Europie.
<p>6. Kongres wiedeński</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje datę i cel obrad kongresu wiedeńskiego oraz wskazuje na mapie miejsce obrad; • wymienia i wskazuje na mapie państwa, do których należał decydujący głos podczas obrad kongresu wiedeńskiego; • przedstawia zasady i postanowienia kongresu wiedeńskiego, uwzględniając decyzje w sprawie polskiej; • wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Rzeczpospolitą Krakowską i Wielkie Księstwo Poznańskie. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: równowaga sił, legitymizm, Święte Przymierze, restauracja; • wskazuje na mapie ziemie przyznane na kongresie Rosji, Prusom i Austrii; • wymienia polityków poszczególnych państw, którzy uczestniczyli w kongresie wiedeńskim, i opisuje ich rolę. 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza na osi czasu początek obrad i zakończenie kongresu; • wymienia inicjatorów zawarcia Świętego Przymierza, charakteryzuje okoliczności podpisania dokumentu i jego zasady; • wymienia i wskazuje na mapie kraje, które na kongresie uzyskały status neutralności, i kraje, które utworzyły Królestwo Niderlandów; • ocenia skuteczność zasad legitymizmu i równowagi sił.

7. Europa w pierwszych latach po kongresie wiedeńskim	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm; • wymienia przynajmniej pod dwa główne założenia liberalizmu, konserwatyizmu i socjalizmu; • podaje przykłady idei narodowych występujących w Europie w pierwszej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i stosuje pojęcia: liberalizm gospodarczy, węglarze (karbonariusze); • wymienia i charakteryzuje główne założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu; • pracując z tekstami źródłowymi, rozpoznaje poszczególne idee występujące w pierwszej połowie XIX w.; • podaje cele ruchów narodowych na przykładzie Niemiec i Włoch; • wyjaśnia, dlaczego poparcie powstania w Grecji było złamaniem zasady legitymizmu; • podaje przykłady prób łamania porządku pokongresowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje założenia liberalizmu, konserwatyizmu i socjalizmu, wskazując różnice między tymi ideami dotyczące państwa oraz jednostki; • wymienia przyczyny i skutki rewolucji lipcowej we Francji; • charakteryzuje przebieg wydarzeń związanych z ruchami narodowymi i narodowościowymi w poszczególnych państwach Europy i umieszcza je na osi czasu. 	
Wiosna Ludów w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: Wiosna Ludów, rewolucja lutowa, parlament frankfurcki; • podaje cele Wiosny Ludów oraz sposoby walki o te cele; • zna postać gen. Józefa Bema. 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje postać historyczną do państwa, a także wymienia w kolejności chronologicznej wydarzenia związane z Wiosną Ludów; • wskazuje na mapie miejsca, gdzie odbyły się główne manifestacje Wiosny Ludów; 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje zestawienie chronologiczne wydarzeń związanych z Wiosną Ludów i umiejscawia je na osi czasu; • wyjaśnia przyczyny wprowadzenia nazwy Wiosna Ludów dla wydarzeń z lat 1848–1849; • opisuje sytuację 	

		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia hasło: „Za naszą i Waszą wolność”; • opisuje wydarzenia Wiosny Ludów na terenach należących do Habsburgów; • omawia przyczyny wybuchu powstania na Węgrzech i próby zjednoczenia Włoch; • charakteryzuje przebieg i skutki rewolucji lutowej we Francji. 	<p>polityczną i gospodarczą w państwach europejskich przed wybuchem Wiosny Ludów;</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny niepowodzeń związanych ze zjednoczeniem Niemiec; • opisuje rolę gen. Józefa Bema w wydarzeniach Wiosny Ludów.
Świat w połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wojny w Europie w drugiej połowie XIX w.; • wyjaśnia i stosuje pojęcia: kolonie, imperium kolonialne, wojna krymska; • wymienia i wskazuje na mapie posiadłości kolonialne Wielkiej Brytanii, Rosji, Francji i Holandii; • podaje przynajmniej jeden powód rozpadu Świętego Przymierza; • wymienia państwa Ameryki Południowej i Środkowej, które uzyskały niepodległość; • wymienia przynajmniej po dwie przyczyny i dwa skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych; • zna daty: 1854–1856 , 1861–1865. 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje chronologicznie wydarzenia związane z wojną krymską; • opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych; • charakteryzuje rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych i wskazuje na mapie zmiany terytorialne; • podaje powody rozpadu Świętego Przymierza; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje skutki wojny krymskiej i jej wpływ na Święte Przymierze; • charakteryzuje postać Simona Bolívara i jego rolę w powstaniu niepodległych państw Ameryki Łacińskiej; • opisuje doktrynę Jamesa Monroe; • wyciąga wnioski na temat pozytywnych i negatywnych skutków polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz kolonizowanych społeczności i państw, podaje podobieństwa i różnice.
Ziemie polskie w pierwszej połowie XIX wieku			

<p>8. Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: Kongresówka, Królestwo Polskie, Rzeczpospolita Krakowska, Wielkie Księstwo Poznańskie, konstytucja, opozycja; • wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Rzeczpospolitą Krakowską i Wielkie Księstwo Poznańskie; • wymienia decyzje kongresu wiedeńskiego dotyczące ziem polskich; • wymienia przynajmniej dwie zasady ustroju Królestwa Polskiego; • wymienia przynajmniej po jednym osiągnięciu Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie; • wymienia tajne organizacje opozycyjne działające na ziemiach polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: unia personalna, suwerenność, autonomia, Ziemie Zabrane, kaliszanie, opozycja legalna, tajne organizacje, konspiracja, Zagłębie Dąbrowskie, Okręg Staropolski; • charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego i omawia rolę jego poszczególnych organów władzy; • ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie; • wymienia cele polskich organizacji spiskowych działających na terenie Królestwa Polskiego i ziem włączonych do Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: cenzura, Związek Filaretów, Towarzystwo Patriotyczne, układ celny, edykt regulacyjny, Bazar; • analizuje na mapie zmiany terytorialne dotyczące ziem polskich w XIX w.; • wymienia i opisuje główne zmiany w gospodarce Królestwa Polskiego; • charakteryzuje cele polskich organizacji spiskowych działających na terenie Królestwa Polskiego i ziem włączonych do Rosji; • porównuje sytuację Polaków w Królestwie Polskim i Wielkim Księstwie Poznańskim; • zna postaci i wyjaśnia, kim byli: Ksawery Drucki-Lubecki, Hipolit Cegielski, Walerian Łukasiński.
<p>9. Powstanie listopadowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: powstanie, „noc listopadowa”, detronizacja, konfiskata, zesłanie, rusyfikacja; • sytuuje w czasie powstanie listopadowe; • zna i daty: 29 listopada 1830 r., 30 stycznia 1831 r.; • wymienia przynajmniej jedną przyczynę wybuchu powstania i jeden skutek powstania; 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: sprzyśnięcie w Szkole Podchorążych, stan wojenny; • wymienia przyczyny i skutki wybuchu powstania listopadowego; • wyjaśnia, dlaczego sejm zdetronizował Mikołaja I; • zna postaci i wyjaśnia, kim byli: Józef Chłopicki, Jan Skrzynecki, Jan Krukowiecki, Henryk Dembiński; 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza na osi czasu poszczególne wydarzenia związane z powstaniem listopadowym; • charakteryzuje przyczyny wybuchu powstania listopadowego, rozróżnia przyczyny zewnętrzne i wewnętrzne; • wskazuje na mapie miejsca bitew powstańczych i wymienia polskich dowódców, którzy kierowali

	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ogólnie przebieg powstania listopadowego; • zna postaci i wyjaśnia, kim byli: Piotr Wysocki, Józef Sowiński, Emilia Plater, Mikołaj I. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przebieg powstania listopadowego w oparciu o mapę. 	<p>poszczególnymi walkami;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia argumenty stron, które brały udział w sporze o przyszłość powstania.
10. Wielka Emigracja	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: emigracja, Hotel Lambert, emisariusze; • wymienia główne ośrodki emigracji; • wymienia postacie związane z Wielką Emigracją; • podaje przykłady dzieł powstałych na emigracji. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: Młoda Europa, Młoda Polska; • wymienia i charakteryzuje postacie związane z Wielką Emigracją; • wskazuje na mapie kierunki i ośrodki emigracji; • charakteryzuje główne ośrodki emigracji i podaje cele, jakie stawiały sobie poszczególne ugrupowania; • na podstawie tekstu źródłowego wymienia przynajmniej dwie tezy programu Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza na osi czasu wydarzenia związane z Wielką Emigracją; • wymienia i opisuje różnice między koncepcjami politycznymi i drogą do niepodległości według Hotelu Lambert, Gromad Ludu Polskiego i Towarzystwa Demokratycznego Polskiego; • omawia na przykładach znaczenie dziedzictwa Wielkiej Emigracji; • rozumie tragizm losów emigranta politycznego; • wyjaśnia, jaką rolę w programach emigracyjnych odgrywała sprawa chłopska.
Powstanie krakowskie i rabacja galicyjska	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje pojęcia: powstanie krakowskie, rabacja galicyjska, rzeź galicyjska, internowanie; • podaje daty powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej, a także wskazuje te wydarzenia na mapie; • rozróżnia bezpośrednie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny i skutki wybuchu powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej; • zna postaci: Ludwika Mierosławskiego, Jakub Szeli, Edwarda Dembowskiego; • charakteryzuje przebieg powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza na osi czasu wydarzenia związane z powstaniem krakowskim i rabacją galicyjską; • wymienia i charakteryzuje przyczyny oraz skutki wybuchu powstania krakowskiego i rabacji; • ocenia rolę władz austriackich podczas wydarzeń związanych

	<p>i długofalowe następstwa powstania krakowskiego i rabacji galicyjskiej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje, która organizacja przygotowała powstanie w 1846 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, co miało skłonić chłopów do udziału w powstaniu krakowskim. 	<p>z powstaniem krakowskim i rabacją.</p>
Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia datę uwłaszczenia chłopów w Galicji i umieszcza ją na osi czasu; • wymienia najważniejsze wydarzenia Wiosny Ludów w zaborach austriackim i pruskim. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze wydarzenia i postacie Wiosny Ludów w zaborach austriackim i pruskim; • wskazuje na mapie miejsca wydarzeń Wiosny Ludów na ziemiach polskich; • wymienia Polaków, którzy brali udział w wydarzeniach Wiosny Ludów w państwach europejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • umieszcza na osi czasu wydarzenia związane z Wiosną Ludów na ziemiach polskich; • wyjaśnia, dlaczego Wiosna Ludów nie odbyła się w zaborze rosyjskim.
11. Kultura na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przynajmniej dwa najważniejsze osiągnięcia z dziedziny kultury w Królestwie Polskim; • wymienia co najmniej trzy miasta na ziemiach polskich, w których działały szkoły wyższe; • wskazuje co najmniej dwa przykłady działań mających na celu ocalenie i utrwalenie kultury narodowej; • wymienia postacie związane z rozwojem kultury na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim (Julian Ursyn Niemcewicz, Stanisław Staszic, Samuel Bogumił Linde, Wojciech Bogusławski, 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje i omawia najważniejsze osiągnięcia z dziedziny kultury w Królestwie Polskim; • wymienia i wskazuje na mapie miasta na ziemiach polskich, w których działały szkoły wyższe; • opisuje rolę Wojciecha Bogusławskiego w tworzeniu kultury narodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i wskazuje na mapie miejsca, gdzie na ziemiach polskich działały towarzystwa naukowe, opisuje ich rolę; • charakteryzuje przykłady działań mających na celu ocalenie i utrwalenie kultury narodowej; • wyjaśnia znaczenie inicjatyw prywatnych i społecznych dla powstania polskich instytucji kulturalnych i naukowych; • wymienia obiekty zaprojektowane przez Antonio Corazziego w Polsce i wskazuje ich charakterystyczne cechy; • charakteryzuje działalność postaci związanych z rozwojem

	Fryderyk Chopin, Jan i Jędrzej Śniadeccy, Joachim Lelewel, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński, Cyprian Kamil Norwid, Aleksander Fredro, Józef Maksymilian Ossoliński).		kultury na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim.
--	--	--	---

Świat w latach 1851–1914

12. Nauka i postęp techniczny w drugiej połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wymienić nowe środki transportu i korzyści, jakie przyniosło ich wynalezienie; • potrafi wymienić najważniejsze wynalazki i odkrycia drugiej połowy XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wyjaśnić pojęcie: druga rewolucja przemysłowa; • zna i wyjaśnia pojęcia: monopol, kartel, korporacja, akcje; • przedstawia postać Karola Darwina; • potrafi wymienić wynalazki, które zrewolucjonizowały przekazywanie informacji; • wyjaśnia znaczenie teorii ewolucji dla nauki; • definiuje pozytywizm. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia następstwa ekonomiczne i społeczne zastosowania najważniejszych wynalazków i odkryć w drugiej połowie XIX w.; • przedstawia postaci Grahama Bella i Guglielmo Marconiego.
13. Zmiany w życiu codziennym w drugiej połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcia: analfabetyzm, aseptyka, pasteryzacja; • potrafi scharakteryzować zmiany w ubiorze. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postać Ludwika Pasteura; • zna datę 1896 r. i przyporządkowuje jej odpowiednie wydarzenie; • potrafi scharakteryzować zmiany w odżywianiu, komunikacji i sytuacji zdrowotnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia nowe zjawiska kulturowe; • wyjaśnia znaczenie kultury masowej; • opisuje przemiany obyczajowe; • przedstawia postać Georges'a-Eugène'a Haussmana.
Kultura w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku – sztuki plastyczne	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwiska najwybitniejszych malarzy przełomu XIX i XX w.: Paula Cezanne'a, Paula Gauguina, Honoré Daumiera, Vincenta 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje i rozpoznaje nowe nurty w sztuce; • charakteryzuje i rozpoznaje nowe style w architekturze; • zna i wyjaśnia pojęcia: 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dzieła najwybitniejszego przedstawiciela architektury drugiej połowy XIX w., Antonio Gaudiego.

	van Gogha, Edwarda Muncha, Pabla Picassa, Umberta Boccioniego, Wasyla Kandinsky'ego.	realizm, impresjonizm, ekspresjonizm, kubizm, futurizm, abstrakcjonizm.		
14. Demokratyzacja życia politycznego w drugiej połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się pojęciami: konstytucja oktrojowana, republika, monarchia parlamentarna, monarchia konstytucyjna, partia polityczna, syjonizm. 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się pojęciami: sufrażystka, emancypacja, anarchizm, chadecja; opisuje systemy ustrojowe państw europejskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w.; potrafi wymienić, czego domagały się sufrażystki i jakimi metodami o to walczyły; opisuje, w jaki sposób walczone o poszerzenie prawa wyborczego. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje przyczyny i następstwa demokratyzacji życia politycznego; omawia znaczenie ruchów emancypacyjnych. 	
15. Ruch robotniczy i socjalistyczny w drugiej połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: związki zawodowe, komunizm, encyklika, proletariat. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia i omawia pojęcia: Międzynarodówka, marksiści, anarchiści, reformiści; wymienia założycieli I i II Międzynarodówki; wskazuje główne przyczyny powstania i rozwoju ruchu socjalistycznego; wymienia podziały w obrębie ruchu socjalistycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> zna i wymienia hasła ruchu socjalistycznego opracowane przez Karola Marksa; zna i wyjaśnia cel zawiązania I i II Międzynarodówki; charakteryzuje stanowisko Kościoła katolickiego wobec kwestii robotniczej. 	
16. Zjednoczenie Włoch	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie dat: 1859 r., 1860 r., 1861 r., 1866 r., 1870 r.; wskazuje na mapie Królestwo Włoch. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wymienić polityków włoskich, którzy przyczynili się do zjednoczenia Włoch; wyjaśnia rolę Piemontu w procesie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje proces zjednoczenia Włoch; wskazuje na mapie etapy zjednoczenia Włoch; wskazuje wydarzenia polityczne w Europie 	

		<p>zjednoczenia Włoch;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania Camillo Cavoura. 	<p>mające wpływ na zjednoczenie Włoch.</p>
17. Powstanie Austro-Węgier i zjednoczenie Niemiec	<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 18 stycznia 1871 r. i przyporządkowuje jej odpowiednie wydarzenie; • przedstawia postaci: Wilhelma I, Otto von Bismarcka, Franciszka Józefa I; • zna pojęcia: autonomia, dwuprzymierze, sojusz trzech cesarzy, Niemiecki Związek Celny. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia cele i wymienia etapy zjednoczenia Niemiec; • potrafi wskazać na mapie etapy zjednoczenia Niemiec; • wyjaśnia, na czym polegała monarchia dualistyczna; • wymienia przyczyny przekształcenia cesarstwa austriackiego w monarchię austro-węgierską; • zna daty: 1864 r., 1866 r., 1867 r., 1870 r., 1871 r., i przyporządkowuje im odpowiednie wydarzenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje proces zjednoczenia Niemiec; • wyjaśnia wpływ Wiosny Ludów na sytuację na Węgrzech i w Austrii; • wyjaśnia rolę Prus w procesie jednoczenia Niemiec.
18. Świat w rękach Europejczyków - kolonializm	<ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: kolonializm, ekspansja kolonialna, imperializm, protektorat, dominium; • wskazuje na mapie posiadłości kolonialne Wielkiej Brytanii. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje typy kolonii; • wyjaśnia i stosuje pojęcie: imperializm europejski; • potrafi wymienić kontynenty, na których w drugiej połowie XIX w. istniały kolonie państw europejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i pokazuje na mapie tereny znajdujące się w rosyjskiej strefie wpływów; • wyjaśnia przyczyny ekspansji kolonialnej państw europejskich; • przedstawia skutki ekspansji kolonialnej państw europejskich.
19. Nowa potęga – Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Wojna secesyjna	<ul style="list-style-type: none"> • zna i posługuje się pojęciami: abolicjoniści, secesja; • przedstawia dokonania Abrahama Lincolna; • zna i wyjaśnia daty: 1861 r., 1865 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania Ulisesa Granta i Roberta Edwarda Lee; • omawia rozwój Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych; • wyjaśnia, co sprzyjało rozwojowi gospodarczemu Stanów Zjednoczonych.

		<p>XIX w.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przypisuje do okresu 1861–1865 odpowiednie wydarzenia i wyjaśnia je. 		
Japonia i Rosja na przełomie XIX i XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcia: narodnicy, bolszewicy, mienszewicy, Duma Państwowa; • przedstawia postacie: Aleksandra III, Włodzimierza Iljicza Uljanowa, Mikołaja II. 	<ul style="list-style-type: none"> • przypisuje do daty 22 stycznia 1905 r. odpowiednie wydarzenie i wyjaśnia jego znaczenie; • zna i stosuje pojęcia: shogun, kadeci; • wymienia czynniki, które zadecydowały o szybkiej modernizacji i uprzemysłowieniu Japonii w drugiej połowie XIX w.; • wymienia partie, które powstały w Rosji w końcu XIX i na początku XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym była i jakie cele miała ochrana; • wymienia przyczyny i skutki rewolucji 1905 r. w Rosji. 	
Ziemie polskie w latach 1851–1914				
20. Królestwo Polskie przed wybuchem powstania styczniowego	<ul style="list-style-type: none"> • zna daty : 1851 r., 1858 r., 1862 r.; • zna pojęcia: „czerwoni”, „biali”, stan wojenny, rząd cywilny. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przywódców i nazwy organów stojących na czele „czerwonych” i „białych”; • przedstawia działalność Aleksandra Wielopolskiego, Andrzeja Zamoyskiego i Jarosława Dąbrowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić rolę Kościoła w walce o zachowanie tożsamości narodowej; • wyjaśnia skutki reform posewastopolskich. 	
21. Powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> • sytuuje w czasie i przestrzeni powstanie styczniowe; • zna pojęcia: branka, uwłaszczenie; • przedstawia postacie: Mariana Langiewicza, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny, przebieg i charakter powstania styczniowego; • zna datę 22/23 stycznia 1863 r.; • przyporządkowuje 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wskazać na mapie miejsca zesłań Polaków w XIX w., • wyjaśnia przyczyny i skutki upadku powstania styczniowego; 	

	Romualda Traugutta, ks. Stanisława Brzóska.	odpowiednie wydarzenia do dat: 14/15 stycznia 1863 r. i 2 marca 1864 r.;	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia na mapie zasięg powstania styczniowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje działalność Tymczasowego Rządu Narodowego.
22. Ziemie polskie w ostatnim półwieczu niewoli	<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1886 r., 1894 r.; • zna pojęcia : rusyfikacja, germanizacja; 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wskazać na mapie okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim; • wyjaśnia proces germanizacji w zaborze pruskim; • charakteryzuje sytuację w zaborze rosyjskim; • zna i wyjaśnia pojęcia: rugi pruskie, Kulturkampf, Hakata, trójlojalizm; • przedstawia działalność Aleksandra Świętochowskiego i Agenora Gołuchowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „Prowincja Poznańska”; • wyjaśnia przyczyny zaostrzenia polityki wobec Polaków w zaborach rosyjskim i pruskim; • wyjaśnia, na czym polegała praca organiczna. 	
23. Powstanie polskich ruchów politycznych	<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 1882 r., 1892 r., 1893 r.; • wyjaśnia skróty: PPS, SDKPiL, PPSD, PSL. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia główne nurty polityczne powstałe pod zaborami w końcu XIX w.; • zna przyczyny powstania ruchu ludowego na terenie Galicji; • omawia działalność Józefa Piłsudskiego, Wincentego Witosa, Romana Dmowskiego, Stanisława Stojalowskiego i Jana Stapińskiego; • zna partie I i II Proletariat. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje stosunek polskich partii politycznych do państw zaborczych; • wyjaśnia przyczyny podziału ruchu socjalistycznego na ziemiach polskich. 	

Rewolucja 1905–1907 w Królestwie Polskim	– zna daty: 1905 r., 1907 r.	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przebieg wydarzeń w Królestwie Polskim; zna i wymienia polskie partie polityczne w końcu XIX i na początku XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i wyjaśnia najważniejsze konsekwencje wydarzeń z lat 1905–1907 dla Królestwa Polskiego.
24. Kultura i życie codzienne na ziemiach polskich w ostatnim półwieczu niewoli	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcia: impresjonizm, symbolizm; wymienia główne ośrodki kultury na ziemiach polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje warunki rozwoju kultury polskiej w trzech zaborach; zna i posługuje się pojęciami: pozytywizm, modernizm, impresjonizm, symbolizm; wymienia nowe kierunki w literaturze polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia najwybitniejszych przedstawicieli literatury: Bolesława Prusa, Elżę Orzeszkową, Henryka Sienkiewicza, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta; potrafi podać przykłady dzieł przedstawicieli literatury; wymienia najwybitniejszych przedstawicieli sztuki i podaje przykłady ich dzieł; wyjaśnia pojęcie „literatura ku pocieszeniu serc”.

Wielka Wojna (1914–1918)

25. Europa zmierza ku wojnie	<ul style="list-style-type: none"> zna daty: 1881 r., 1882 r., 1894 r., 1904 r., 1907 r. 	<ul style="list-style-type: none"> zna i wyjaśnia pojęcia: trójprzymierze, trójporozumienie, wojna błyskawiczna, „kocioł bałkański”; opisuje wydarzenia na Półwyspie Bałkańskim. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny wojen bałkańskich oraz ich skutki dla sytuacji w Europie; potrafi wskazać na mapie państwa, które poszerzyły swoje granice w wyniku konfliktu bałkańskiego; przedstawia plany wojenne Niemiec przed I wojną światową.
------------------------------	---	--	--

26. Wielka Wojna (1914–1918)	<ul style="list-style-type: none"> • zna daty: 28 czerwca 1914 r., 11 listopada 1918 r.; • zna nowe rodzaje broni; • wymienia państwa biorące udział w wojnie po stronie państw centralnych i ententy. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wydarzenie z 28 czerwca 1914 r.; • zna datę i okoliczności podpisania traktatu w Wersalu; • wymienia główne fronty I wojny światowej; • zna i posługuje się pojęciami: państwa centralne, system wersalski, wojna pozycyjna, wojna podwodna. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przyczyny wybuchu wojny; • omawia charakter działań wojenny i zastosowanie nowych rodzajów broni; • opisuje skutki społeczne i gospodarcze wojny; • wskazuje na mapie i charakteryzuje działania wojenne głównych frontów I wojny światowej.
27. Rewolucja lutowa w Rosji	<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 15 marca 1917 r.; • zna postać Lenina. 	<ul style="list-style-type: none"> • sytuuje w czasie i przestrzeni rewolucję lutową; • zna i stosuje pojęcia: okres dwuwładzy, tezy kwietniowe, Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich, bolszewicy; • przedstawia działalność Lenina. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny wybuchu rewolucji; • potrafi ocenić rolę Lenina w przejęciu władzy przez bolszewików.
28. Rewolucja październikowa i wojna domowa w Rosji	<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 03 marca 1918 r.; • zna postaci: Ławra Korniłowa, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • sytuuje w czasie i przestrzeni rewolucję październikową; • zna i stosuje pojęcia: wojna domowa, rewolucja październikowa; • przedstawia zadania WCzeKa. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny wybuchu rewolucji; • przedstawia okoliczności wybuchu wojny domowej w Rosji; • przedstawia postanowienia separatystycznego pokoju w Brześciu nad Bugiem.
29. Sprawa polska na początku I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcia: Legiony Polskie, Legion Puławski, Brygada Strzelców Polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia pierwsze polskie formacje wojskowe; • zna i wyjaśnia okoliczności powstania Legionów Polskich; • przedstawia dokonania Józefa Piłsudskiego i Romana 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się pojęciami: koncepcja trialistyczna, bająńczycy; • omawia poglądy dwóch orientacji politycznych w społeczeństwie polskim.

		Dmowskiego.		
30. Droga ku niepodległości	<ul style="list-style-type: none"> • zna datę 11 listopada 1918 r.; • zna postacie: Mikołaja II, Thomasa Woodrowa Wilsona; • zna pojęcie: legion. 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje polskie formacje wojskowe walczące u boku armii państw centralnych oraz Rosji; • przedstawia działalność Józefa Dowbór-Muśnickiego, Józefa Hallera i Ignacego Paderewskiego; • wyjaśnia pojęcia: Polskie Siły Zbrojne, Komitet Narodowy Polski, Rada Regencyjna, Błękitna Armia. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi opisać okoliczności wydania Aktu 5 listopada; • wyjaśnia znaczenie Aktu 5 listopada dla sprawy polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • •